

P. Tomáš Vitek T. J.

Sv. Ignác z Loyoly a jeho řád.

I. Dychtivý po slávě světské.

Z jedenácti sourozenců snad nejmladší byl Ignác, zvaný podle severošpanělského hradu, na kterém se narodil, Loyola. Rok jeho narození byl 1491. Jakmile odrostl péči mateřské, byl dán na dvůr krále Ferdinanda, příjmím Kato-lického, kde konal čestné služby pážete. Lesk královského dvoru podněcoval v něm beztoho již vrozenou touhu vyznamenati se velikými činy a tak se státi slavným a mocným.

Vycvičiv se dobře ve zbrani, vstoupil do vojenské služby a zúčastnil se urputného boje o Navarru, který se rozpoutal mezi Španěly a Francouzy. Tam doufal, že najde vhodnou příležitost, aby proslavil sebe a svůj rod. Boj se soustředil u Pampelony. Obhájcové, nemohouce na usedlé obyvatelstvo spoléhati, ponechali město Francouzům a uzavřeli se do tvrze. Leč ani té netroufali si nadlouho uhájiti; proto většina důstojnictva radila, aby se ihned vzdali. Tomu však se rozhodně opřel Ignác a dosáhl toho, že se posádka odhodlala k obraně. Aby jim dodal odvahy, sám se Ignác stavěl zmužile v čelo, kde hrozilo největší nebezpečí.

Tu jej najednou zasáhla nepřátelská koule dělová a roztříštila mu na pravé noze holenní kost, levou pak také značně poranila. Padl na zem a s ním klesla také odvaha obhájců pevnosti, takže brzy nato se vzdali nepřátelům. Ti, poněvadž byli svědky chrabrosti Ignácovy, na-

kládali s ním šetrně a čestně. Nejdřív ho francouzští lékaři ošetřili a pak jej dopravili do jeho rodného zámku, do Loyoly.

Zraněn byl právě téhož roku 1521, kdy Luther ve Wormsu před celým sněmem říšským vztyčil prapor odboje náboženského. Uvážíme-li, co později Ignác se svými společníky vykonal proti šířící se zhoubě protestantské, tušíme, že ta koule dělová zranila ho ne bez zvláštního řízení prozřetelností Boží.

Tehdy ovšem ještě ani Ignác sám netušil, jaké záměry s ním má nevystihlá Boží prozřetelnost. Svých snů po slavné budoucnosti se ani tehdy ještě nevzdal. Byl ochoten podrobiti se i nejbolestnějších operacím, jen aby se opět stal schopen služby vojenské a tak novými chrabrymi činy se mohl proslaviti. Když noha srůstala křivě, dal si ji při plném vědomí znova zlomiti. Když kost vyrůstala stranou, dal si ji bez uspávacích prostředků (kterých tehdy neznali) pilou řezati. Když se porouchaná noha proti druhé krátila, dal si ji těžkým závažím natahovati. — Železná vůle!

II. Cesty naše nebývají vždy cestami Božími.

Slavným chtěl se státi rytíř Ignác; slavným chtěl jej míti také Bůh, jen že v jiném oboru. Ignác se pachtil za prchavou, klamnou slávou světskou, Bůh jej mínil vésti k pravé slávě, která potrvá na věky.

Za vleklé choroby chtěl si Ignác ukrátit chvíli a zaplašit nudu četbou rytířských románů. Jelikož jich však nebylo po ruce, podali mu na čtení životopisy svatých. Jen s nechutí vzal je do rukou a četl jen proto, že nebylo po ruce nic zábavnějšího. Ale poznenáhlu se mu počala tato četba líbiti. Poznávalť z ní, že svatí jsou daleko větší hrdinové, než rytíř s mečem v ruce. Že dovedli ovládnout sami sebe; že ctnosti, kterými se proslavili, jsou daleko vznešenější a ušlechtlejší, než statečnost rytířská. Že oni všichni svého vznešeného cíle, který si vytkli, dosáhnou, kdežto on, když obětoval zdraví své i život, nakonec možná nedosáhne ničeho. To bylo první světlo, které mu v duši zasvitlo a které dalo jeho dalšímu dychtění nový, správný směr. — Ještě než se z nemoci pozdravil, byl pevně rozhodnut: Zanechám svého dosavadního pošetilého pachtění po slávě světské a přičiňovat budu se o věci ceny nehynoucí. Vystoupím z nevděčné služby králů pozemských a dám se do služby vládce nebeského.

III. Nástup k pravé velikosti.

V jasu tohoto světla jevil se mu celý dosavadní život neužitečný a planý, ano i značnými hříchy poskvrněný. Umínil si tedy, že se z hříchů očistí dobrou svatou zpovědí, vykoná tuhé pokání a pak začne zcela jiný, nový život. — Sotva se poněkud pozdravil, opustil rodný zámek a podnikl kající pout na proslulé poutní

místo Monserrat. Tam probděl celou noc na modlitbách před oltářem Rodičky Boží, zavěsil jí tam svůj rytířský meč, zbavil se také svého vkusného šatu, jakého používali šlechticové a oblekl se v prostý šat poutníka, žebráka. Pak vykonal důkladnou sv. zpověď z celého dosavadního života, lítostně oplakal svá dosavadní poblouzení, přísným pokáním hleděl za to Bohu učinit náhradu a počal nyní výhradně jen Bohu sloužiti.

Z Monserratu zamířil Ignác do Manrésy. Nemaje dosud jasnosti, jakým způsobem života si přeje asi Bůh, aby mu sloužil, usadil se v hospici pro pocestné a neduživé, sloužil jim obětavě, ošetřoval je a věnoval mnoho času modlitbě a rozjímání.

Asi 200 m od městečka Manrésy je na úpatí horského svahu skalní jeskyně. Nemaje v hospici nerušeného klidu pro modlitbu a rozjímání, uchýlil se Ignác do této jeskyně, aby nikým nepozorován a nerušen s Bohem svým obcoval na modlitbách. Záhy se mu tento tichý útulek tak zalíbil, že si jej zvolil za své obydlí.

IV. Duchovní cvičení.

Zde v tomto zátíší uveden byl Ignác Bohem samým do rozjímání. V hojném světle, kterého se mu shůry dostávalo, uvažoval, jaký smysl a účel má život lidský; jak pošetilé a nebezpečné jest, když se člověk hříchem od Boha svého a svým choutkám dává přednost před

vůli Boží. Poznal, co už tisíce jiných před ním poznalo, že nejlepším učitelem dobrého a dokonalého života jest život a učení P. Ježíše. Učil se s Kristem trpícím trpěti, aby s ním oslaveným také dospěl k slávě neskonale. Zde bylo mu čím dál zřetelněji naznačováno, jaký způsob života si od něho Bůh přeje a čím by měl přispěti k oslavě jména Božího a k záchraně nesmrtelných duší. V jednom rozjímání, které trvalo noc a den, nastíněn mu v hlavních rysech budoucí řád, který má Ignác založiti a vybudovati, jenž by potom pomáhal hájiti a šířiti království Kristovo na zemi.

Takto v rozjímání a kajícnosti, v osvícení a vnitřních zkouškách ztrávil Ignác v jeskyni manreské 10 měsíců. Byl to jeho řeholní noviciát, kde položeny základy k jeho pozdější dokonalosti, udán směr jeho života a naznačen způsob práce, jakým má Bohu sloužiti.

Čím se tam tehdy sám přetvořil, tím hleděl potom získávat i jiné a přivádět na pravou cestu, ba i k vyšší dokonalosti. Všechny své pozdější společníky, kteří se k němu přidali a stejný potom způsob života vedli jako on, získal jen tím, že jim předkládal ty pravdy k rozjímání, kterými on v Manrese byl přetvořen.

Tak se ustálil záhy způsob ignaciánských duchovních cvičení, která se potom tak dobře osvědčila a dosud ničím lepším nebyla nahrazena. Na tisíce lidí různého prostředí a různých stavů dalo těmito duch. cvičeními správ-

ný směr životu svému, na tisíce velkodušných osob získáno jimi pro obětavý život stavu kněžského nebo řeholního. Téměř všichni svatí novější doby byli těmito exerciciemi uvedeni na cestu k svatosti. Mělo by být opravdu zásadou, aby každý člověk vykonal aspoň jednou vážně a opravdově duchovní cvičení. Stačila by třídní, ale v úplné odloučenosti od ruchu denního a pod vedením osvědčeného exercitátora. Tím by získal každý správnou orientaci životní a udal celému svému životu správný směr. Všichni duch. správové a všichni rodičové dbejte o to, seč jen jste, aby každému bylo dopřáno aspoň jednou vykonal exercicie! Ta finanční oběť (50 až 100 Kč), kterou na to, rodičové, vynaložíte, abyste svým dětem umožnili účast na duch. cvičeních, se vám potom na dětech mnohonásobně vrátí. To vám potom synové a dcery po vykonaných cvičeních za chvílku ušetří a bedlivější prací nahradí.

Příležitost k duch. cvičením najdete snadno. Stálé exerciční domy jsou u nás sice vlastně jen dva: na Velehradě a v Hlučíně. Ale sem tam nějaký kurs exerciční se pořádá na velmi mnoha místech v naší vlasti. Ve „Hlasech svatohostýnských“ nebo v „Neděli“ a jiných náboženských časopisech najdete co chvíle oznámeny nějaké exercicie. Vyberte si, které se vašemu stavu hodí, které jsou vám na blízku, zúčastněte se jich.

a do smrti, ba i po smrti budete blahořečit tomu dni, kdy jste se k exerciciím odhodlali.

V. Obvyklá chyba horlivých začátečníků.

V jeskyni manreské neměl Ignác nijak pohodlí ve vlhku a drsném počasí. Ale to ještě nestačilo jeho touze po kajícnosti. Čím více poznával v exerciciích zlobu hříchu a tresty, kterých svými hříchy zasloužil, rovněž čím větší sebevlády nad nižšími sklony svého těla si chtěl vydobýti, tím více stupňoval kajícné skutky. Častěji tři, čtyři dni nic nepožil, celé noci ztrávil v rozjímání, do krve se bičoval a jako druhý Jeronym tloukl se kamenem do prsou. — Svůj zevnějšek naprosto zanedbával. A když později konal daleké cesty do Benátek a až do Sv. země, chtěje činit pokání nepřijímal nabízených peněz, nebo přijaté ihned zase rozdal a sám se živil jen tím, co si vyžebal.

Touto přísností v sebezáporu si však velmi poškodil zdraví, že někdy slabostí padal i do mdlob a žaludek si tak pokazil, že až do smrti měl s ním obtíže, ačkoliv později tuto zevnější tuhost značně zmírnil. Toto podlomené zdraví vadilo mu později také náramně v práci.

Proto časem zmírnil značně svou někdejší kajícnost a svým pozdějším duchovním synům nepředepsal žádné zvláštní strohosti života. Dobře pochopil Ignác, že dokonalost nezáleží v zevnější kajícnosti, a že někdy taková kajícnost vyššímu dobru, jmenovitě apoštolské práci o

záchraně nesmrtelných duší, bývá velmi na zá-
vadu. Proto také říkával některým, kteří více
lnuli k zevnějším kajícnostem, než on za pro-
spěšné uznával: „Lepší je slza uroněná ze zkrou-
šenosti než krůpěj krve prolitá pod důtkami.“

Ovšem jest dost nesnadno najít správnou střední
cestu mezi přílišnou a zase příliš malou měrou kají-
cnosti. Něco vnější přísnosti bude vždycky třeba,
má-li člověk postupovati v dobrém a nemá-li jeho
svědomí zpustnouti. S počátku bude tedy nejprospěš-
nější radit se v té příčině se zkušeným duch. vůdcem.
Časem potom za několik let sami vyzkoušíme, kolik
kajícnosti a sebestmrtvení snese naše přirozenost beze
škody a kolik nesnese.

VI. Nikdy nepochopíme úplně cest prozřete- losti Boží.

Jak z dalšího vypravování jasně vysvitne,
určil Bůh Ignácovi za úkol, aby on a jeho
příští druhové hájili sv. víru katolickou, která
právě tehdy utrpěla veliké škody vzrůstajícím
se protestantismem. Ignác a jeho budoucí řád
měl se jako hradba postavit na odpor, aby od-
pad protestantský se nemohl dále šířiti, ba i od-
padlé již měl z velké části přivésti zase zpět
do pravého ovčince Kristova.

Tato obranná práce měla zajisté co nejdříve
začítí, dokud příval protestantský byl ještě v
zárodku. Pozděj, až velmi zmohutní, bude proti
němu těžko bojovati.

A tu právě naskytá se nám úkaz, kterému
nemůžeme dobře porozuměti. Bůh jako by ne-

spěchal s tou obranou, jako by ji schválně od-
daloval. Když už požár odboje vzplanul ve Vorm-
su (r. 1521), pošle teprv na Ignáce dělovou
kouli, aby ho poranila. Tím ovšem bylo potom
přiveděno jeho obrácení, aby z bojovníka králů
pozemských stal se bojovník Boží.

Ale tu bylo třeba napřed léčiti roztráště-
nou nohu, což trvalo téměř rok. Pak druhý
skoro celý rok pobyl v Manrese, aby se vzdělal
a utvrdil v duchovních věcech. A aby poznal, ja-
kým způsobem chce Bůh od něho, aby mu od
nynějška sloužil. Zde bylo mu sice dopřáno po-
znati, že vůlí Boží jest, aby hlásáním slova Bo-
žího vedl jiné k spáse, a nastíněn, jak už po-
dotknuto, v hlavních rysech budoucí řád, který
má Ignác založiti, aby pak záchranná práce duší
od věčné záhuby mohla býti prováděna ve vel-
kých rozměrech.

Avšak Ignác byl k hlásání slova Božího do-
cela ještě nepřipraven. Neměl ještě pražádných
studií. Sotva uměl obstojně čísti a psáti. Ačkoli
ho tedy čekala tak dlouhá příprava na úřad
kněžský a kazatelský, přece ještě dopustil Bůh,
aby připadl Ignác na myšlenku, že snad bude
dobré, aby si vykonal pout do Svaté země a tam
že se může pokusiti o obrácení nevěřících.

Nic tam ovšem nepořídil, ale tím ztratil
zase víc než celý rok drahocenného času.

Tomuto řízení kroků Ignácových naprosto
nerozumíme. To již jako by Bůh schválně če-
kal, až se zhoubný blud protestantský hodně

rozmůže, a potom teprv ať tam jde Ignác a jeho duchovní synové a potýkají se s ním. — Bože, nechápeme tvých záměrů, ale přece skláníme před nimi v pokoře svou hlavu!

Tak i v našem životě mnohému rovněž nikdy neporozumíme. Proč právě tak se leccos stalo a proč ne jinak? Mnohdy nějaká bezvýznamná věc zhatí všecky naše plány a dá našemu životu, naši práci docela jiný směr, než jak my jsme si to původně přáli, jak jsme to pracně připravovali. — Zůstane nám to tajemstvím po celý život. Snad až na věčnosti poznáme, proč to právě tak chtěl Bůh a že to také tak pro nás bylo lepší, než jak my bychom si to byli přáli.

VII. Přípravná studia.

Navrátiv se ze Svaté země, uznal Ignác za nutné věnovati se potřebným studiím, aby mohl dosáhnouti hodnosti kněžské a potom hlásáním slova Božího pracovati o záchraně nesmrtelných duší.

Bylo mu to s počátku dost obtížné. Vždyť mu bylo již zatím 33 let, a měl se posaditi mezi malé žáčky, aby se s nimi učil latinské mluvnici. Leč jeho houževnatá vůle, které jsme se již při jeho nemoci obdivovali, necouvla před žádnými obtížemi. Co si jednou vytkl za cíl, jehož chtěl dosáhnouti, za tím postupoval neoblomně, ať to stálo oběti jakékoliv.

S počátky studia začal v Barceloně. Tam si osvojil znalost latinské řeči aspoň do té míry, že byl schopen poslouchat filosofické přednášky, které se konaly většinou latinsky. — Z Bar-

celony se odebral potom do Alkaly, aby se věnoval studiu filosofie, jež byla nezbytnou přípravou na bohosloví.

Jelikož vedle studia už tehdy hleděl náboženskými romluvami jiným být nápomocen na cestě dobrého života, vzbudil podezření, jako by šířil nějaké nesprávné novoty. Proto byl od církevní vrchnosti všelijak zkoumán a vyslýchán, což mu působilo nemalé nesnáze. Aby se tomu vyhnul, odebral se zanedlouho do Salamanky, ale tam se mu nedařilo o nic lépe. Proto se rozhodl odejít za hranice své vlasti, do Paříže, aby tam svá studia dokončil.

Jestliže dosud pokračoval ve studiu dost zběžně, kvapně, dal si nyní v Paříži opravdu čas, aby se důkladně vzdělal v potřebných vědách bohoslovných a při tom ještě i leccos doplnil z kvapně vykonaného gymnasia a filosofie. Pobyl si tam také dost dlouho, celých 6 let, a získal si přiměřené stupně akademické hodnosti.

VIII. První společníci.

Když se již Ignácova přípravná studia schylovala ke konci, počal mu Bůh přiváděti společníky, aby je získal pro svůj plán, naplnil je svým duchem, a tak společně s nimi aby se vydal do boje na obranu a šíření království Kristova na zemi.

První, kdo se k němu trvale přidal, byl Petr Faber, student na téže universitě jako Ignác.

Byl to jinoch šlechtného smýšlení, jenž už ve chlapeckých letech učinil Bohu slib věčné čistoty. Nicméně přes tuto velkodušnou obět Bohu přinesenou byl nyní urputně napadán pokušeními proti této vzácné ctnosti. Dlouho tajil vnitřní boj v srdci svém, ale konečně nemoha již vnitřního soužení v sobě snést, svěřil se s tím Ignácovi, žádaje o radu a o pomoc. — Ignác ujal se s klidem jeho vnitřního vedení, doporučoval mu častější zpověď a posilu svatého přijímání. Po nějaké době se nabídl, že mu bude předkládat duchovní cvičení. Faber poslouchal jeho pokynů; pokušení časem utichlo a exerciciemi byl cele získán pro tentýž způsob života, jaký vedl Ignác. — Později jako jeden z prvních jezuitů mnoho vykonal pro zastavení přívalu protestantského v Německu a dnes je uctíván jako blahoslavený.

Druhý, jehož získal, byl Ignácův krajan, František Xavier. Jako si dříve Ignác hleděl získat slavné jméno chrabrostí válečnou, tak se chtěl František proslaviti zase učeností. Ale Ignác prohodil před ním: „Co platno člověku, kdyby celý svět získal, ale na své duši škodu trpěl?“ Tím byl František zmaten ve svých dosavadních snahách, poddal se vedení sv. Ignáce, vykonal několik rozjímání o základních pravdách křesťanských, jak mu je sv. Ignác předložil, a přimkl se navždy k němu. — Později se z Františka stal onen věhlasný apoštol Indie a Japonska, jenž nemá sobě rovného.

Kromě těchto dvou podařilo se mu získati téměř současně ještě osm jiných společníků, jejichž jména jsou: Jak. Laynez, Mik. Bobadilla, Šim. Rodriguez, Alf. Salmeron, Klaudius Jajus, Jan Codure, Paschasius Brouet a Jak. Hozez. Z těchto se vyznamenali neobyčejnou učeností Laynez a Salmeron, takže byli pozváni i na církevní sněm do Tridentu. — Nemnoho měl tedy Ignác prvních pomocníků, jen deset, méně než apoštolů. Ale vykonal s nimi úžasné mnoho. Stopy jejich pronikavé činnosti nese celý tehdejší svět. To proto, že měli všichni pravého, Bohem nadšeného ducha!

IX. Svízelné práce o schválení řádu.

Nyní, když už měl Ignác kolem sebe četu vybraných mužů, bylo třeba pomýšleti na utvoření a církevní schválení nového řádu. Bůh sám to byl, jenž vnukl Ignácovi, aby založil nový řád na obranu a šíření sv. víry. Naznačil mu v Manrese i při pozdějších osvíceních, jak si ten nový řád představuje. Proto Ignác nepovažoval tu novou vznikající družinu za dílo své, nýbrž za dílo Boží. Z té příčiny také rozhodně odmítal, když mnozí chtěli pojmenovat společnost Ignácovým jménem, a stál na tom, aby se jmenovala Společnost Ježíšova neboli Tovaryšstvo Ježíšovo, neboť Ježíš Kristus je pravým jejím původcem, Ježíš Kristus také projevil svou vůli, že Jeho jménem má býti pojmenováno.

Ale když se za tím účelem ubírali všichni do Říma, aby si tam od papeže vyžádali svolení k založení nového řádu, potkali se tam s velikými obtížemi. Bylať velmi nevhodná doba k zakládání nových řádů řeholních. Smutné události, které se právě tehdy odehrávaly v Německu, kde právě odpadlý mnich to byl, jenž rozvířil takové zmatky náboženské, radily spíše k tomu, aby se řády rušily, než nové zakládaly. S velkou dávkou pravdy prohlásil kardinál Bartol. Guidiccioni: „Během času každý řád upadne ve své horlivosti a potom v sešlosti věku církvi více škodí, než v počátcích prospíval.“ Kdo by se tomu divil, že za takových okolností nebylo v papežské kurii mnoho chuti k zakládání nových řádů, a to ještě řádu se směrnicemi dosud tak nezvyklými!

Ale sv. Ignác, jsa si vědom, že provádí jen to, co si sám Bůh přeje, neklesal na mysli. Zvláště od té doby, co ve vidění na cestě do Říma zaslechl od Boha Otce slova: „Já vám budu v Římě milostiv,“ nepozbýval naděje, že potřebného dovolení a schválení své družiny přece dosáhne.

Spoléhaje na pomoc Boží, používal také moudře vhodných prostředků lidských. Schválení řádu připravoval vhodnými činy. Dva ze svých druhů poslal, aby konali přednášky na římské universitě. Ignác sám překládal horlivě duchovní cvičení, a to jak vybraným jednotliv-

cům, tak i hromadně lidu. Skoro všichni jeho druhové horlivě kázali a zpovídali.

Když takto již měli půdu poněkud připravenou, odvážil se sv. Ignác předstoupiti před papeže, předložiti mu nástin stanov nového řádu a poprositi jej o schválení. Papež Pavel III. vyslechl si čtení stanov velmi pozorně, byl překvapen účelností jejich pro nové právě poměry a prohlásil o nich s nadšením: „Toť opravdu prst Boží!“ Brzy nato byla uveřejněna bula, kterou papež veřejně schválil nový řád Tovaryšstva Ježíšova. Stalo se to r. 1540. Tím učiněno skutkem, co donedávna nebylo pokládáno ani za možné.

Zda to není povzbuzením také pro každého z nás? I my, než započneme nějaké dílo, zkoumejme, zpytujeme napřed vůli Boží, co si Bůh přeje v té záležitosti. Když se nám potom bude zdáti, že je to opravdu vůle Boží, abychom se toho díla podjali, učinme tak s důvěrou v dobrý výsledek. Bude-li to skutečně úmysl Boží, a budeme-li také všech přirozených prostředků používat, jako Ignác jich používal, s dobrým výsledkem se nemineme.

X. Šťastné spojení péče o vlastní zdokonalení s prací o spáse jiných.

Když sestavoval stanovy nového řádu, měl sv. Ignác neustále na zřeteli Bohem vytknutý účel nové společnosti, a tomu pak podřizoval všechny ostatní pomůcky a prostředky. Zatím, co až do té doby bylo hlavním úkolem každého řádu jen vlastní zdokonalení a zvýšení lesku

bohoslužeb, kdežto práce o spásu bližního zaujímal jen místo podružné: v Tovaryšstvu měla tato práce o spásu bližního zaujmouti místo zcela rovnoprávné se zdokonalováním sebe. Zato pěstování chrámové bohoslužby posunuto jaksi na místo podřadnější.

Proto mnohé věci, které až do té doby byly v řeholích obvyklé, byly omezeny jen na nejnutnější míru. Tak musil ustoupiti společný chór kněžských hodin. Slavná liturgie ponechána jen o velkých svátcích. Nepředepsány žádné určité kající skutky, ale ponecháno každému na výběr, co se nejlépe hodí jeho tělesné schopnosti a jeho zaměstnání. Větší váhu klade sv. Ignác na vnitřní zkroušenost než na vnější kajícínost. I rozjímání odměřeno jen na míru nezbytně potřebnou k tomu, aby se mohl zachovati dobrý duch zbožnosti a horlivosti.

Zdraví svých duchovních synů věnuje sv. Ignác po smutných zkušenostech vlastních bedlivou péči. Nechce, aby bylo předčasně podloženo přílišnými posty, nemírnou kajícíností nebo nadmírou práce. Chce, aby každý člen rozumnou péčí o zdraví se dlouho zachoval schopným práce a tak vykonal největší míru práce k dobru jiných.

V pravidlech předepsáno sice i mnoho podrobností, ale z celku vane přece duch jakési volnosti, ohebnosti, aby se všechny tyto předpisy daly přizpůsobit jakýmkoli okolnostem životním a pracovním.

Většina denního času ponechána práci ve prospěch jiných. Osení na roli Páně jest bílé ke žni. Je tudíž nutno se přičiniti, aby se hodně mnoho sklidilo do stodol Páně. Jest potřeba pracovníků mnoho, a ti všichni aby horlivě pracovali. Nebyl by tudíž schopným uchazečem pro Tovaryšstvo, kdo by se k žádné apoštolské práci nehodil.

XI. Hlavní pole činnosti.

Tato v Tovaryšstvu tak zdůrazňovaná práce k spáse bližních ubírá se hlavně dvojím směrem: Má se hlásat slovo Boží a vyučovat studující mládež ve školách.

Hlásání slova Božího bylo opravdu třeba. To byla jedna z hlavních příčin, proč lid v těch dobách tak houfně odpadával k bludným novotám náboženským, že nebyl dostatečně poučen o pravdách sv. víry; neznal jednotlivých pravd učení křesťanského. Odkud je také měl poznati? Do školy většina tehdejšího lidu nechodila a nedělní hlásání slova Božího bylo před sněmem tridentským také namnoze jen dobrovolné. — Proto sv. Ignác ve své řeholní rodině velmi zdůraznil hlásání slova Božího. Věrní katolíci měli býti poučeni, ve víře utvrzeni, bloudící zpět na pravou cestu přivedeni a nevěřící pro přijetí sv. náboženství získáni. — Druhové sv. Ignáce hlásali slovo Boží všemi způsoby: Kázali při pravidelných službách Božích; sbírali děti i dospělé a probírali s nimi kate-

chetickým způsobem jednotlivé pravdy sv. víry. Dávány exercicie a hlavně konány misie mezi věřícími, mezi bludaři i pohany.

Takové misie v našich vlastech netrvaly jen několik dní, nýbrž někdy i měsíc, nebo vůbec dotud, dokud celé učení křesťanské nebylo probráno, v paměť vštípeno, dokud poměry náboženské v tom místě nebyly urovnány a dokud nábož. život nebyl uveden v pravidelný chod.

V práci mezi pohany neohrozili se jesuité ani největších obtíží. Sv. Petr Klaver byl po 40 let služebníkem otroků, jimž v Kartageně (v jižní Americe, kde bývaly hlučné trhy na otroky) sloužil v potřebách duše i těla. Schválně si vyžádal od svých představených, aby se po celou dobu svého života mohl věnovat výhradně jen těmto nejbídnějším lidským tvorům. — Misionáři zas mezi Indiány, sv. Jan de Brébeuf, Izák Jogues a j., stali se mezi nimi téměř sami Indiány. S nimi se totiž potulovali s místa na místo, s nimi bydleli pod stany a jedli co oni, ačkoliv jim, jakožto jemnějším Evropanům, bylo leccos z toho nanejvýš protivné. — Ovšem z řad zaujatých nepřátel najde se leckdo, jenž řekne, že proto šli mezi Indiány, poněvadž toužili po nevázaném jejich životě. Inu, světu se nezavděčíš. A překroutiti se také dá všecko! Kdo si poslechl výklad některého samozvaného dějepisce nebo kdo si přečtl třeba kus Bílkových dějin Tovaryšstva, pochopí, proč dělám tuto poznámku.

Školám věnoval sv. Ignác také velikou pozornost, a to školám ne nejnižším, nýbrž středním a vysokým. Vycházelť vždycky ze zásady, že především je třeba svou práci věnovati tomu, kdo byv pro dobrou věc získán, sám později bude míti širší pole působnosti a větší vliv na jiné. Mládež však, která prochází školami středními a vysokými, ta bude mít později vůdčí místo ve vládě, ve správě krajů, v úřadech a ve školách. Proto kdo tuto získá, získal celé vrstvy lidu.

Činnost svou školskou rozvinul nový řád tak, že v katolických zemích celé střední Evropy měl většinu středních škol v rukou. Tím vykonal také veliký kus kulturní, osvětové práce. Té doby se ještě státy o školství mnoho nestaraly. Že tedy se Tovaryšstvo z vlastního popudu tak horlivě věnovalo vyššímu školství, tím prokázalo lidu a vzdělanosti neocenitelné služby. Bez přičinění kněží jesuitů byla by úroveň vzdělanosti tehdejší doby bývala daleko nižší.

XII. V pokoře na nejvyšším místě.

Když byl řád založen a nejvyšší autoritou potvrzen, bylo potřeba zvoliti nejvyššího představeného. Všichni druhové byli přesvědčeni, že nikdo se k tomu úřadu tak nehodí jako Ignác. On však byl právě opačného názoru. Proto zvolen byv od nich za generála, hleděl se tomu úřadu, jak jen mohl, vyhnouti. Předně uprosil voliče, aby volba byla provedena ještě

jednou. Když z ní opět vyšel jako zvolený, chtěl, aby někdo třetí rozhodl, zda je povinen volbu přijat nebo ne.

Že tyto vytáčky pocházely z opravdové pokory, a ne snad ze skryté pýchy, zřejmě nejlépe odtud, že když konečně ten úřad přijal, konal po řadu dní v kuchyni a po domě nejnižší služby. Též odtud, že později několikrát se pokusil svůj úřad složit a nedlouho před smrtí byl skutečně na vlastní přání nahrazen zástupcem. — Ve své skromnosti byl opravdu přesvědčen, že se mu k tomu důležitému úřadu nedostává ani potřebných schopností ducha ani žádoucích ctností, aby mohl býti vzorem pro všechny. Ve skutečnosti tomu však bylo spíše naopak.

Pod bdělým a obezřetným vedením sv. Ignáce šířil se jeho řád velmi rychle a rozvíjel všude neobyčejně utěšenou činnost. Za kratičkou dobu, patnácti let, co byl pověřen sv. Ignác úřadem generálního představeného, zakotvil jeho řád v různých městech Itálie, Portugalska, Španělska, Bavor, Porýní a Rakous. I k nám do Prahy právě se chystal vkročiti. Melanchton, stoupenec Lutherův, zvolal: „Běda nám, celý svět se naplňuje jesuity!“ Ani na východě hrabba islamu nedovedla překaziti, aby požehnaná činnost Ignácových společníků se nerozšířila po Habeši, Indii, ostrovech Sundských a po Japonsku. Na sklonku života sv. Ignáce mělo již Tovaryšstvo 12 provincií. — Ignác přehlížel všechno, urovnával cesty, odklízal překážky,

vyjednával o zakládání nových a nových kolegií, povzbuzoval, poučoval a opravoval, co kde nebylo správného.

Kromě starosti o rostoucí řád nespouštěl se zřetele ani veřejných událostí, které dobro království Kristova podporovaly nebo ohrožovaly. Tak hleděl zprostředkovati smír mezi papežem Pavlem III. a portugalským králem Janem III., kteří byli spolu ve sporu pro biskupa ve Viseu. Umírněným jednáním na obě strany podařilo se mu skutečně spor urovnati. — Pro světovládného císaře Karla V. sestavil plán do podrobná téměř vypracovaný, jak by mohl zlomit na moři moc tureckou, která se čím dál hrozivěji roztahovala po celém moři Středomořím. Škoda, že zatím plán nebyl proveden! Ale později, až zpupnost turecká ještě více vzrostla, před Lepantem přece se v podstatě vrátili k tomu plánu a námořní moc tureckou aspoň podlomili, když nezničili. — Ve všem se jeví Ignác mužem širokého rozhledu.

XIII. Jde si pro odměnu věčnou.

Jakmile byl řád dostatečně upevněn, takže nebylo Ignáce nezbytně potřeba k dalšímu jeho udržování, povolal si ho Nejvyšší Pán k sobě, aby mu byl odměnou za všechno, co vykonal pro čest a slávu Boží a pro záchranu nesmrtelných duší. Poslední dvě léta svého generalátu byl Ignác více nemocen než zdráv, takže již ne-

mohl zdolati všech prací svého úřadu. Proto bylo nutno dáti mu zástupce (koadjutora) v úřadě. Dřívější velké posty zeslabily velmi jeho zažívací ústrojí a byly příčinou značných bolestí křečovitých.

Když cítil, že svíce jeho života brzy zhasne, poslal si pokorně k sv. Otcí pro požehnání. Před tváří smrti projevil, že tři věci mu poskytují nyní velikou útěchu: Že Tovaryšstvo je papežským potvrzením trvale založeno, že kniha duch. cvičení je rovněž papežským rozhodnutím schválena a že stanovy řádu jsou dokončeny a všude bedlivě zachovány. Hle, nač neustále pamatoval Ignác! Na sebe však úplně zapomínal.

Ráno dne 31. července r. 1556 odevzdal svou duši Stvořiteli, aby sám přijal slávu od Toho, k jehož oslavě byl tolik vykonal. Obvyklé mše sv. a modlitby byly zaň sice obětovány, ačkoli se všichni spíše jeho přímlově doporučeli, než aby se za jeho spásu modlili. Toto přesvědčení schválila později apoštolská stolice, když jej zároveň se sv. Františkem Xaverským r. 1622 prohlásila za svatého. Kdo by tu nevzpomněl na větu církevní modlitby: „Bože, ty oslavuješ lidi, kteří oslavují tebe!“

XIV. Řád zrušen, a přece žije.

Tovaryšstvo snažilo se v duchu sv. Ignáce i po jeho smrti všude horlivě pracovati. Řídíc

se heslem zakladatele v Pánu zesnulého: „Všechno k větší cti a slávě Boží,“ neštítilo se žádných obětí a chápalo se zvláště takových prací, kde mohlo býti více docíleno pro čest a slávu Boží. Úspěchy se dostavily, a to někdy až neobyčejně krásné.

Ale tím právě popudilo Tovaryšstvo proti sobě mnoho urputných nepřátel, kteří je pomlouvali, pronásledovali a hleděli zahubiti. Bohužel, dílo se nepřátelům také dařilo. Poněvadž se jesuité svými školami dopracovali značného vlivu a moci na široké vrstvy lidu a poněvadž si časem nashromáždili i značné jmění, kterého ovšem používali na vydržování svých četných škol, nebylo nesnadno vzbuditi proti nim závistníky, a to závistníky i u dvorů panovnických. Ti potom dovedli hrozbami a násilím, že papež Klement XIV. zrušil celý řád r. 1773. Netušily asi ony rody královské, že tím kladou podkop pod svůj vlastní trůn. Dodnes již se všechny jejich trůny skácely.

Uprostřed čilé žně pro stodoly Boží bylo Tovaryšstvo pojednou samo skoseno. Boží ochranou však přece úplně nezahynulo. V slezských částech království pruského nespěchal Bedřich II. s rozpuštěním domů Tovaryšstva Ježíšova. Zvláště pak na Bílé Rusi zakázala carovna Kateřina II. uveřejniti zrušovací breve papežské, i trvaly tam domy a kolegia Tovaryšstva nerušeně dále. Ba sama přiměla jesuity k tomu, aby si zvolili generálního vikáře pro svůj řád. Za ná-

stupce jejího cara Pavla I., byla i nová kolej zřízena ve hlavním městě Petrohradě. Když se dověděli exjesuité jiných zemí, že řád jezuitský trvá na Rusi dále, spěchali mnozí z dalekých končin, aby v drahé jim řeholi mohli dále žítí a v ní aby také skonali.

Tato skutečnost je nejlepší odpovědí na všechny pomluvy a osočování řádu, jako by byl musil býti zrušen pro vnitřní zkaženost. Tam nemůže býti špatný duch, kde se členové vyznamenávají takovou oddaností k svému řádu, že konají nesmírně dlouhé cesty (za tehdejších poměrů), aby se znovu sklonili pode jeho řeholní kázně a poslušnosti; že si pokládají za štěstí, když jest jim dopřáno v tom řádě zemřítí, jemuž kdysi věnovali mladé síly své. Tam nemůže býti špatný duch, kde členové při deportacích ze zámořských misí do evropské vlasti a odtud do církevního státu raději hladem hynuli a ve spodních místnostech lodních se od potkanů ožirati nechali, než aby se zřekli svého milovaného řádu. Tam nemůže býti zkaženost, kde exjesuité po letech za štěstí si pokládají a Bohu za to děkují, že jim bylo dopřáno také několik let ztráviti v Tovaryšstvu. Čtème, co pronesl v kázání na den sv. Ignáce r. 1795 bývalý jesuita, věhlasný profesor matematiky na universitě pražské, Stanislav Vydra: „Musím já všem přítomným vyjeviti, že jsem r. 1757 té milosti mně nejvzácnější od Boha dobrotivého dosáhl, do Tovaryšstva přijatu býti. Šest-

náct let jsem v tom Tovaryšstvu ztrávil, vždy zcela spokojen, ke všemu dobrému veden, k literárnímu umění ustavičně přidržován a do toho veřejného úřadu na zdejších vysokých školách, ve kterém již čtyřmécítma let s Boží pomocí trvám, postaven. Jest-li co na mně, čímž k zvelebení slávy Boží, k rozmnožení literárního umění a k cvičení české mně velmi milé mládeže napomáhám, to všecko svému sv. Otcí Ignáciovi, v jehož řádu výborně jsa vychován, přičítám.“

Kdo vůči takovým faktům mluví o všeobecné zkaženosti řádu, mluví tak buď ze zlomyslnosti, nebo z bezpříkladné nevědomosti!

V Římě nejen věděli, že Tovaryšstvo v Rusku žije, ale také to schvalovali. R. 1801 byla čest řádu papežským brevem rehabilitována. Tři roky později dovoleno, že mohou býti obnoveny jesuitské domy v některých krajích jižní Italie, a konečně r. 1814 byl obnoven zase řád na celém světě, t. j. řád znova zase schválen a dovoleno mu kdekoli nové domy a školy zakládati. Od té doby pomalu sice, ale neustále se šíří opět Tovaryšstvo po všech dílech světa. Překážky a pronásledování, se kterými se i nyní na mnoha místech potkává, nemohou zabrániti jeho neustálému vzrůstu. Dnes má 43 provincií a má více než 24 tisíc členů. — Řád byl zrušen — a přece žije plným životem! Toť jedinečný úkaz v celých dějinách církevních!

XV. Ignácovo dílo u nás.

Aby byli jesuité uvedeni do některé země, k tomu obyčejně nedán popud z řádu, nýbrž z té země, kam měli býti uvedeni. V zemi, v městě vznikla po nich touha, i byla poslána k Ignácovi prosba, aby jim poslal několik svých lidí, kteří by u nich rozvinuli svou činnost. Toť zajisté pro řád doporučení! Takových prosb přicházelo tak mnoho, že Ignác a jeho nástupcové nebyli ani s to, aby všem vyhověli.

I v Praze vznesla kapitola a 14 předních rodin šlechtických k císaři Ferdinandu I. žádost, aby vymohl z Říma několik jesuitů, kteří by v Praze vyučovali katolickou mládež v duchu pravé víry. Sv. Ignác poslal do Prahy svého splnomocněnce, rovněž světce, Petra Kanisia, aby smluvil s králem bližší podmínky pro založení koleje. Nabídnut jesuitům polozbořený klášter dominikánský sv. Klimenta u kamenného mostu, který se dal k tomu účelu vhodně upravit. O dotaci také přiměřeně postaráno. Nato poslal sv. Ignác do Prahy r. 1556 prvních 12 Otců, kteří hned potom otevřeli gymnasium. Již rok před tím bylo posláno do Říma 10 českých jinochů z Čech a Moravy, aby se, až tam svá studia dokonají, do vlasti vrátili a mezi svým lidem pracovali.

Školy od jesuitů v Praze založené rostly, až obsahovaly také universitu. Před rokem 1620 téměř polovinu žactva na těchto školách tvořili

nekatolíci z rodin šlechtických i měšťanských. Odchovanci těchto škol založili pak podobná učiliště na svých panstvích. Tak vzniklo postupem času jesuitské gymnasium v Krumlově, v Chomutově, v Jindř. Hradci. Později k nim přibyla jesuitská gymnasia v Praze na Malé straně, na Novém městě pražském (u nynějšího Karlova náměstí), v Jičíně, v Kutné Hoře, v Hradci Králové, Chebu, Litoměřicích, Klatovech a v Březnici.

Na Moravě nejdříve vznikla kolej i s universitou v Olomouci, pak v Brně. Následovalo potom gymnasium v Jihlavě, Znojmě, Kroměříži, které bylo později přesídleno do Uh. Hradiště, a v Telči.

V celém Slezsku bylo 7 jesuitských kolejí; jedna z nich na půdě nynější čsl. republiky, v Opavě. — Z toho viděti, že mnohá města měla již za dob dávných jesuitů střední školy, o které se potom až donedávna darmo namáhala.

Kromě kolejí byl v Čechách, na Moravě a ve Slezsku asi stejný počet menších domů Tovaryšstva, t. zv. residencí, kde se pracovalo pro věřící jen duchovní správou.

Při zrušení řádu r. 1773 měla česká provincie 1125 členů, z nichž více než polovina bylo kněží. Ostatní se na kněžství teprv připravovali nebo byli bratři-laikové.

Kromě škol bylo důležitou prací jesuitů u nás hlásati slovo Boží, hlásati pravé učení Kristovo, které jediné vede ku spasení věčnému.

Věnovali se této práci s velikou bedlivostí a obětavostí. Jejich neúnavné snaze podařilo se téměř celý národ český přivésti zpět k původní pravé víře katolické.

Od nepřátel sv. víry sklízeli za to ovšem jesuité a sklízejí až dosud největší potupu a hanobení. Ale co o jesuitech vypravují jejich protivníci, že by kleštěmi byli otvírali ústa jinověrců a cpali jim do nich sv. hostie, že by šlapáním po prstech nutili, k přijetí katolické víry, je smyšlenka ničím nedokázaná a zlovolná pomluva.

V těchto lidových misiích pro návrat lidu našeho k pravé víře našich předků se vyznamenali zvláště dva kněží z Tovaryšstva, P. Adam Kravařský a P. Vojtěch Chanovský. První z nich, než začal nějakou misii, dovolával se před posluchači Boha, že bude mluvit jen to, čeho je k spasení nevyhnutelně potřeba. A „na mne ať padne kletba Boží, kdybych vás v náboženství nějak chtěl oklamati“. Pak mluvil klidně, bez strojeného pathosu. Dokazoval pravdy, vyvracel opačné bludy, hleděl rozum i srdce získat pro svaté pravdy Boží. Mluvil upřímně, srdečně; lid rád poslouchal a bludů se zříkal. — P. Chanovský po svých kázáních — ač z rodu šlechtického — navštěvoval venkovany v jejich prostých chatách, kde s nimi důvěrně rozmlouval dlouho do noci, vyvracel jejich námitky náboženské a tak každého zvlášť nebo rodinu po rodině osobně poučoval a přiváděl do

pravého stádce Kristova. Tím způsobem se mu podařilo očistiti od protestantských bludů téměř celé jihozápadní Čechy.

Je třeba se tu také zmíniti o Koniášovi tolik tupeném? Kdo ví, že neničil slepě kdeco českého, nýbrž napřed bedlivě třídil a knihy nábožensky sice nesprávné, ale literárně poněkud cenné, posílal do domů Tovaryšstva, kde se uchovávaly v oddělených místnostech, kdežto do ohně házel jen věcně i literárně bezcenný brak bludných traktátů náboženských a pověřčivých modlitbiček: ten je si vědom, že literatura česká Koniášovou činností neutrpěla, kdežto sv. víra rozhodně získala. Ten Koniáše plísňiti nebude.

Při této rekatolisaci našeho národa platně jesuitům pomáhali členové Mariánských družin. Ti jim jinověrce na kázání přiváděli, misionáře upozorňovali, kterou rodinu by měli zvláště navštívit, a sami vcházeli i tam, kam knězi nebylo možno vstoupiti, takže u protestantů vešlo až v přísloví: „Mariánský sodál je horší než jesuita“. Chtěli tím říci, že jim sodál méně dal pokoje v jejich bludu, než jesuita.

XVI. V přítomné době.

Po obnovení řádu přišli první jesuité do Čech r. 1853, zřídívše přičiněním biskupa litoměřického v Bohosudově gymnasium a konvikt pro seminaristy. Jakožto v kraji po většině německém, vládne tam vyučovací řeč německá. -- Kromě Bohosudova jsou v nynější provincii

Tovaryšstva v našich vlastech ještě dva domy německé: v Doupově, kde je rovněž gymnasium s konviktem, a v Děčíně, kde je umístěn noviciát. — Ostatní domy, které má Tovaryšstvo v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, jsou české. Je jich osm: V Praze-Bubenči arcibiskupské gymnasium s chlapeckým seminářem (Praha XIX., Wintrova ul. č. 4). Na Novém městě pražském kostel s residencí pro duchovní práce (Praha II., Ječná ul. 2). V Hradci Králové rovněž kostel s residencí (Velké náměstí č. 31). V Benešově přebírají právě jesuité dům po piaristech. Hodlá se tam zařídití studijní dům pro vlastní dorost (Benešov u Prahy č. 1). Na Moravě má Velehrad neúplné gymnasium s konviktem pro výchovu kandidátů s řeholním povoláním. Tamtéž je také český noviciát. Rovněž tam dávají členové téhož řádu ve Stojanově duchovní cvičení pro různé stavy. (Velehrad č. 1.) Na sv. Hostýně obstarávají Otcové téhož řádu duchovní správu při věhlasném poutním chrámu (Sv. Hostýn u Bystřice p. H., klášter Tov. Jež.). Ve slezské Opavě je kostel s residencí pro duch. práce. (Sněmovní ul. č. 2.) Podobně je tomu také v Těšíně (Čes. Těšín, Masarykovy sady č. 22). Domy jesuitské na Slovensku jsou čtyři: v Bratislavě, v Trnavě, v Ružomberku a v Košicích. Kdo by cítil zálibu, odvahu a nadšení pro podobný život, jaký vedl sv. Ignác se svými duch. syny, může se na kterémkoli udaném místě přiblásiti. Před-

pokládá se ovšem, že má k tomu také potřebné schopnosti tělesné i duševní. Přijímání bývají jak studenti, kteří se později mají stát kněžími, tak i nestudovaní jinoši, kteří by se uplatnili v řádě jako bratři-laikové. — Vinice Páně bude vždy potřebovati nových dělníků. Odměna za to kyne v nebesích přehojná. „A každý, kdož by opustil dům, nebo bratry a sestry, neb otce a matku, neb manželku a syny, aneb pole pro jméno mé, stokrát více obdrží a životem věčným vládnouti bude.“ (Mat. 19, 29.)

* * *

Všichni pak, ať jsou v povolání jakémkoli, mohou dle příkladu sv. Ignáce ono dvoje dílo provádět, které on sám prováděl i u svých členů zdůrazňoval, totiž: starati se bedlivě o vlastní zdokonalení v křesťanském životě a stejně pečlivě se přičiňovati o spásu ostatních lidí. Aby každý sám dělal pokrok ve všem dobrém a jiným na cestě spásy pomáhal. Pomáhá se dobrým příkladem a pak také dobrým vlivem na jiné. Čím kdo má větší okruh působnosti, tím více lidí může Pánu získati a ku věčné slávě přivésti. Přičiňujme se o to vytrvale! Tak i na nás se uplatní vůdčí heslo Ignácovo:

Všecko k větší cti a slávě Boží!

Imprimi postest. Pragae, 28. Augusti 1934. P. Haderka C. Ss. R. Sup. Prov. Imprimatur Nr. 13597. Olomucii, 30. Augusti 1934. Dr. J. Martinů, Vicarius generalis. „ŽIVOTEM“. 24 sešitů jeden ročník. Předplácí se na celý ročník i s poštovním 13 Kč. Vydavatel Exerciční dům, Hlučín ve Slezsku. Řídí R. Schikora, C. Ss. R. v Mor. Ostravě. Odpovědný red. Jan Miekisch v Hlučíně. - Tiskla Typia, Mor. Ostrava, Těšínská č. 21